

УХВАЛЕНО вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди протокол № 3 від « 12 » червня 2020 року		Система управління якістю ХНПУ імені Г.С. Сковороди ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Статистика	ЗАТВЕРДЖЕНО В.о. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Ю. Водичак  від « 12 » червня 2020 р.
---	---	--	---

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

СТАТИСТИКА

(назва навчальної дисципліни)

рівня вищої освіти	Першого (бакалаврського)
	(назва рівня вищої освіти)
галузі знань	05 Соціальні та поведінкові науки
	(шифр і назва галузі знань)
спеціальності	051 Економіка
	(код і назва спеціальності)
освітня програма	Економіка, управління та право
	(шифр і назва)
Шифр за навчальним планом	ЦПП-1.21

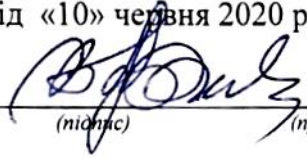
Розробник програми: *В. Соляр* кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної теорії,
фінансів і обліку

Рецензенти: *С. Зуб* доктор фізико-математичних наук,
професор кафедри математики ХНПУ імені
Г.С.Сковороди

І. Осьмірко кандидат економічних наук, доцент
кафедри економічної теорії, фінансів і обліку
ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету
протокол № 10 від «10» червня 2020 року

Голова ради



(В.О. Процевський)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено центром ліцензування, акредитації і контролю якості освіти

Директор



(І. Єсьман)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Пояснювальна записка

Програма обов'язкової навчальної дисципліни *Статистика* складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 *Соціальні та поведінкові науки* спеціальності 051 *Економіка*.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Статистика» є формування у майбутніх фахівців теоретичних знань та практичних навичок статистичної оцінки економічних явищ і процесів суспільного життя, оволодіння методами статистичного аналізу; формування науково обґрунтованих уявлень про сучасний стан правової статистики в Україні та світі.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Статистика» є:

- визначення найважливіших категорій і понять загальної теорії статистики, розробка статистичних гіпотез;
- використання методів статистичного спостереження для проведення статистичного дослідження;
- вивчення сутності та основних принципів побудови статистичних показників;
- оволодіння методами статистичної обробки та аналізу інформації: збирання, перевірка та оцінювання статистичної інформації, розробка статистичних формулярів; зведення та групування матеріалів статистичного спостереження, виявлення зв'язків між окремими явищами та процесами, встановлення його структури; використання техніки обчислення узагальнюючих статистичних показників (абсолютних, відносних, середніх) та їх економічна інтерпретація; статистична оцінка однорідності зібраного статистичного матеріалу; вивчення динаміки суспільних явищ, тенденцій і закономірностей їх розвитку; аналіз складних суспільних явищ та виявлення дії окремих факторів у їх розвитку; проведення вибіркового спостереження і техніка перенесення його результатів на генеральну сукупність;
- знаходження й інтерпретація статистичної інформації, статистичної звітності України та світу;
- набуття знань, умінь і здатностей (компетенцій) правильно вести статистичну звітність; вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням навичок ведення статистичного обліку та звітності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ФК 1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

ФК 2. Здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ФК 3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

ФК 4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК 6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології обробки даних для вирішення економічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

ФК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

ФК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової, правничої інформації для складання службових документів та аналітичних звітів. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, застосовувати юридичну аргументацію.(ОП ЕУП)

ФК 11. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.

ФК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.(ОП ЕУП)

Передумови вивчення дисципліни: статистична наука є складною, багатогалузевою системою наукових дисциплін. Її вивчення передбачено після оволодіння положеннями курсу економіка, бізнес, економічне мислення, вищої математики, теорії ймовірності, регіональної економіки. У свою чергу знання зі статистики є передумовою вивчення мікроекономіки, макроекономіки, економіки підприємства, грошей та кредиту, аналізу господарської діяльності, дослідження господарських операцій та методи оптимізації тощо.

Результати навчання задисципліною: навички використання статистичних методів аналізу в дослідженні стану та динаміки соціально-економічних процесів, бути компетентним в галузі оцінки впливу факторів на зміну рівня ефективності економічної діяльності.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких **програмових результатів навчання:**

ПРН 1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 4. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 5. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 6. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН 8. Визначати попит та пропозицію на ринку праці, аналізувати структуру зайнятості та безробіття.

ПРН 9. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 13. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.

ПРН 14. Виконувати дослідження за встановленим замовленням.

ПРН 15. Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 18. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 19. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС 120 годин.

2. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Статистична методологія

Тема 1.1. Вступ. Предмет і метод статистики

Поняття про статистику як науку. Статистика як суспільна наука. Джерела статистики. Предмет, метод та основні завдання статистики. Організація статистичного обліку в Україні. Суть статистичного показника. Властивості і види статистичного показника. Статистична сукупність, основні статистичні категорії. Теоретичні основи правової статистики. Особливості застосування знань правової статистики в роботі судів, правоохоронних та правозахисних органів України. Співвідношення та розмежування суміжних понять. Етапи статистичної роботи в юридичних органах. Значення правової статистики у практичній роботі.

Тема 1.2. Статистичне спостереження

Суть і організаційні форми статистичного спостереження. Організаційні питання статистичного спостереження. Форми, види і способи статистичного спостереження. Помилки статистичного спостереження, їх класифікація та контроль вірогідності даних. Державні органи статистичного спостереження та їх функції. Генезис правового регулювання при використанні правової статистики в законодавстві та у правовій доктрині. Поняття одиниць сукупності, одиниць виміру, одиниць спостереження і одиниць обліку в кримінально-правовій, адміністративно-правовій і цивільно-правовій статистиці.

Тема 1.3. Зведення і групування статистичних даних

Суть статистичного зведення і групування, їх основні завдання та види. Основні питання методології статистичних групувань і види групувальних ознак у статистиці. Види групувальних ознак. Поняття комплексного статистичного аналізу даних у кримінальній статистиці та вивчення злочинності. Поняття правового регулювання в галузі призначення і проведення статистичних спостережень.

Тема 1.4. Статистичні таблиці і графіки

Статистичні таблиці та порядок їх складання. Поняття статистичного графіка. Основні елементи статистичних графіків. Класифікація графіків. Просторові та масштабні орієнтири. Графіки рядів розподілу. Графіки динаміки. Графіки порівняння. Види статистичних звітів в діяльності правоохоронних органів. Особливості діяльності фахівців – юристів при роботі з показниками правової статистики на різних рівнях, посадах і різної підпорядкованості.

Тема 1.5. Статистичні показники

Абсолютні величини, їхнє значення в статистиці. Відносні величини та їх основні види. Взаємозв'язок абсолютних та відносних величин. Статистична середня, її суть і властивості. Основні види середніх величин, їх значення. Способи обчислення середніх величин. Середня арифметична. Середня гармонійна. Порядкові середні. Використання відносних величин в характеристиці криміногенної ситуації та її регіональних відмінностей в Україні. Коефіцієнт криміногенної активності, коефіцієнт тяжкості злочинів.

Тема 1.6. Ряди розподілу. Аналіз варіацій та форми розподілу

Ряди розподілу, їх характеристика. Види рядів розподілу. Особливості побудови дискретного ряду. Особливості побудови інтервального ряду розподілу. Графічне зображення рядів розподілу. Щільність розподілення. Аналіз концентрації, диференціації та подібності розподілів. Сутність та характеристики варіації. Методи обчислення дисперсії. Варіація

альтернативної ознаки. Показники форми розподілу. Криві розподілу. Концентрація розподілу ймовірностей. Визначення критерію Пірсона, Колмогорова.

Тема 1.7. Вибіркове спостереження. Статистична перевірка гіпотез

Уявлення про вибірковий метод. Характеристика помилки вибірки. Спосіб відбору вибірки. Порядок визначення оптимальної численності вибірки. Способи поширення характеристик вибіркового спостереження на генеральну сукупність. Порядок заповнення і подання документів первинного статистичного обліку органами дізнання та попереднього слідства. Облік та звітність у судових органах і органах юстиції.

Модуль 2. Статистичний аналіз взаємозв'язків і тенденцій розвитку явищ і процесів

Тема 2.1. Статистичні методи вимірювання взаємозв'язків

Зв'язок суспільних явищ і необхідність їхнього систематичного вивчення. Види взаємозв'язків між явищами. Функції, які використовують при вивченні взаємозв'язків між явищами. Статистичні методи вивчення зв'язків між явищами. Балансовий метод. Дисперсійний аналіз. Кореляційний аналіз. Міжгрупової дисперсія. Рангова кореляція. Взаємозв'язки показників правової діяльності. Непараметричні методи зв'язку показників правової діяльності. Поняття про кореляційний зв'язок у правовій статистиці.

Тема 2.2. Ряди динаміки. Аналіз інтенсивності та тенденцій розвитку

Поняття про ряди динаміки. Види рядів динаміки. Характеристика динамічних рядів. Аналітичні показники рядів динаміки. Визначення тенденцій розвитку. Аналіз коливань і сталості динамічних рядів. Аналіз структурних зрушень. Визначення тенденцій розвитку за допомогою ковзної середньої. Особливості вимірювання взаємозв'язків за даними динамічних рядів. Особливості аналізу цивільних суперечок. Аналіз структури і динаміки цивільних судових справ. Роль статистики в оцінці діяльності судів в розгляді судових справ.

Тема 2.3. Індекси

Поняття про індекси та їхнє значення в статистиці. Види індексів. Методика визначення індивідуальних статистичних індексів. Методика обчислення загальних індексів. Територіальні індекси. Аналіз динаміки середнього рівня інтенсивного показника.

3. Засоби діагностики успішності навчання

Тестування (письмове), опитування (усне, письмове), реферати, доповіді, розв'язання контрольних завдань. Проблемні й оглядові лекції, активні семінари, лабораторні заняття, тренінги, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен

5. Рекомендовані джерела

Базові

1. Статистика: Підруч. [текст] / Герасименко С.С. та ін. - К.: КНЕУ, 2010. – 460 с.
2. Ковтун Н.В. Теорія статистики: підручник / Н.В. Ковтун. — К. : Знання, 2012. — 399 с.
3. Мармоза А. Т. Теорія статистики [текст] підручник / А. Т. Мармоза – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 592 с.
4. Правова статистика: [навчальний посібник] / [М.П. Пихтін, Г.С. Поліщук, М.І. Шерман та ін.]; за заг ред. М.П. Пихтіна.- К.: ФОП О.С. Ліпкана, 2011.-272 с
5. Ткач Є. І. Загальна теорія статистики: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Ткач Є. І., Сторожук В. П. – [3-тє вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 442 с.

Допоміжні

1. Бек В.Л. Теорія статистики: Навчальний посібник / В.Л. Бек. – ЦУЛ, 2003. - 288 с.
2. Доценко О.С. Практикум з загальної теорії статистики: навч.посібник - Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2010 – 204 с.
3. Єріна А.М. Статистика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. [текст]/ А.М. Єріна, Р.М. Моторин, А.В. Головач та ін.. – К.: КНЕУ, 2011. – 448 с.

4. Єріна А.М., Пальян З.О. Статистика: підручник /А.М.Єріна, З.О.Пальян. – К: КНЕУ, 2010. – 351 с. 18
5. Кулинич О.І. Теорія статистики: підручник. [текст]/ О.І. Кулинич. – К.: Вища школа, 2010. – 135 с.
6. Кушнір Н.Б. Статистика [текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ/ Кушнір Н.Б.– К.: ЦУЛ, 2009. – 208 с.
7. Кальман О.Г., Христич І.О. Правова статистика: Навчальний посібник для юридичних вузів і фак. - Х.: Право, 2004.-302с.
8. Лугінін О. Є. Статистика : підручник / О. Є. Лугінін. – 2-е видання, перероблене та доповнене. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 608 с.
9. Опря А.Т. Статистика: [Навчальний посібник] / А.Т. Опря. – К.: ЦНЛ, 2012. – 448 с
10. Пальян З.О., Єріна А.М. Статистика. Підручник – К.: КНЕУ, 2010.- 322с.
11. Правова статистика: Підручник / Моїсєєв Є.М., Джужа О.М., Василевич В.В. та
12. Статистика: навчальний посібник / Т.В. Уманець, Ю.Б. Пігарев. - Київ : Вікар, 2003. - 623 с.
13. Статистика: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Кушнір Н.Б., Кузнєцова Т.В., Красовська Ю.В. та ін/ - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 208 с

6. Додаткові ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. Режим доступу: <http://www.imf.org>
5. Офіційний сайт Міністерства економіки України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Ради підприємців України при КМУ . Режим доступу: <http://www.radakmu.org.ua>
10. Офіційний сайт Світового банку. Режим доступу: <http://www.worldbank.org>
11. Силабус курсу. Режим доступу: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_economiki/Silabus/
12. Дистанційний курс. Режим доступу: <http://lms.hnpu.edu.ua/>